

Helpen ondersteunende gebaren bij woordleren?

Het effect van ondersteunende gebaren op woordleren bij dove/slechthorende kinderen en kinderen met een taalontwikkelingsstoornis

Lian van Berkel-van Hoof
l.vanberkel@pwo.ru.nl

Promotors: Prof. Dr. Harry Knoors, Prof. Dr. Ludo Verhoeven
Co-promotor: Dr. Daan Hermans

Aanleiding

NmG veel gebruikt binnen Kentalis

- Positieve ervaringen
- Gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing effect woordleren

Review bestaand onderzoek

Bestaand onderzoek zich normaal ontwikkelende kinderen:

- Gesticulaties helpen bij woordleren
- Maar niet altijd

Review bestaand onderzoek

Bestaand onderzoek TOS:

- Onduidelijk of gebaren helpen

Bestaand onderzoek DSH:

- Gebaren lijken te helpen

Mijn project

Overzicht

2013/14:

- Creatie materialen
- Pilot materialen en procedure met volwassenen
- Studie1 (helpen gebaren überhaupt bij TOS en DSH?)

2014/16:

- Studie 2a (verdieping DSH: ZNO kinderen met ruis)

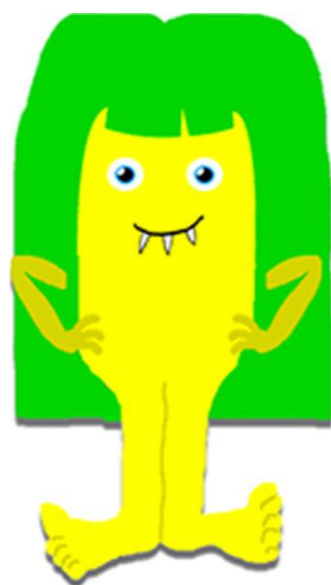
2015/16:

- Studie 2b (verdieping DSH: DSH kinderen in regulier onderwijs)
- Studie 3 (verdieping TOS: bij welke TOS kinderen wel en niet?)
- Experiment 4 met volwassenen (condities met en zonder ruis; dove en horende volwassenen)

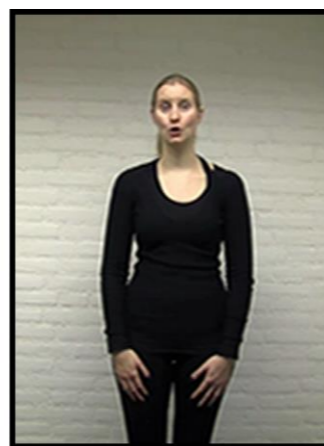

Methode

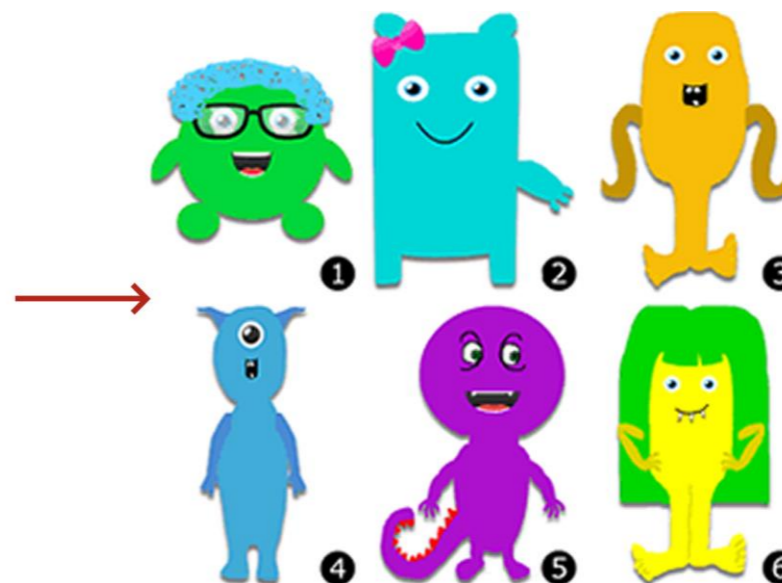
- 9-11 jaar
- 20 plaatjes van aliens
  - 4 sessies in 1 week
  - Helpt woorden met iconisch gebaar
- Test van receptieve woordkennis dag 2, 3, 4

Look,
a soeiel!

Where
is the soeiel?

Focus Studie 1

Gebareneffect onder ideale luisteromstandigheden

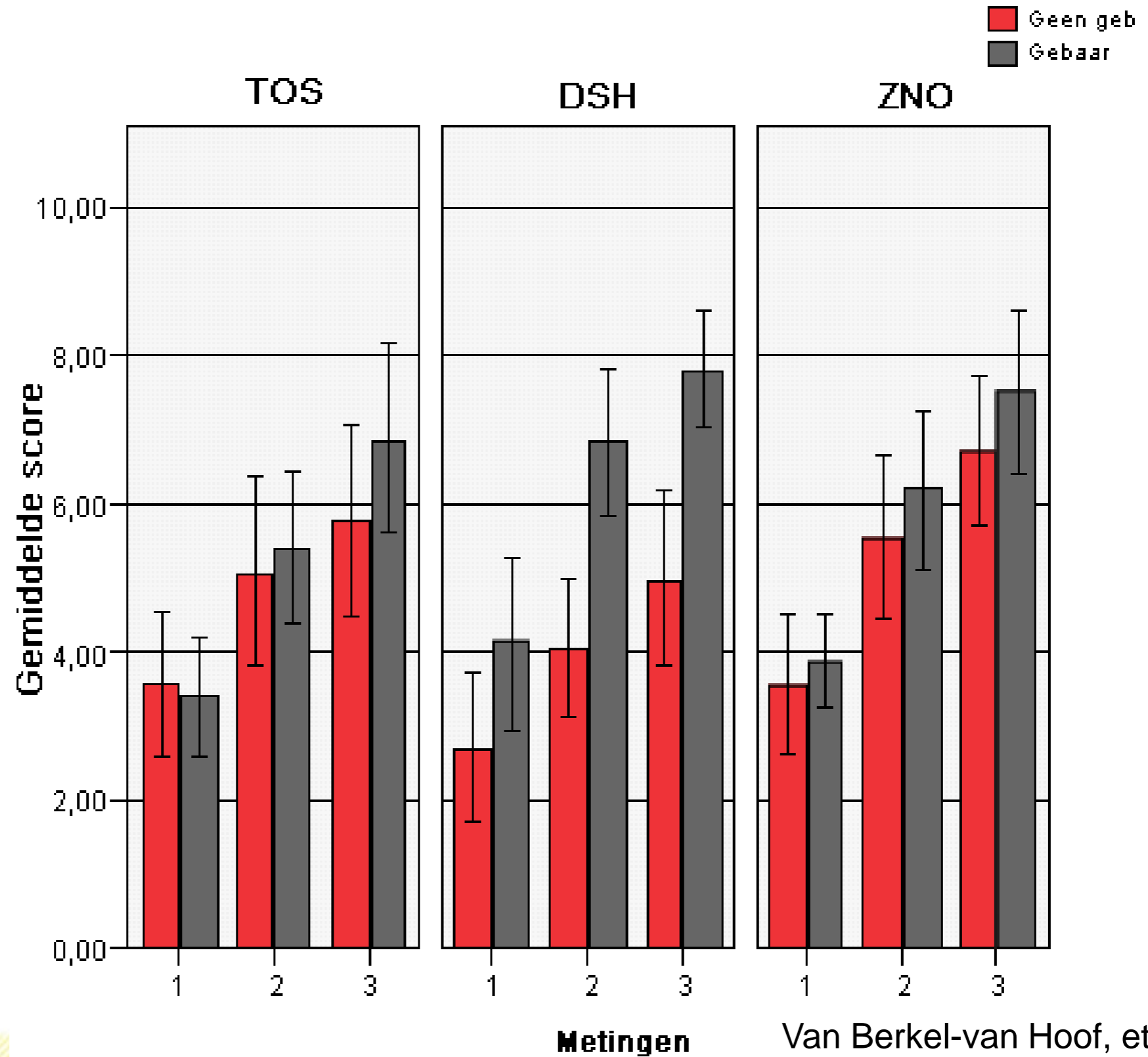
- DSH kinderen in speciaal onderwijs (N=16)
- TOS kinderen in speciaal onderwijs (enkel productieve problemen) (N=17)
- ZNO kinderen (controle groep) (N=19)

Van Berkel-van Hoof, et al., 2016

Studie 1

TOS: N=17
DSH: N=16
ZNO: N=19

Van Berkel-van Hoof, et al., 2016

Interim discussie DSH kinderen

Waarom effect voor DSH maar niet voor ZNO en TOS?

- DSH kinderen meer ervaring met Gebarentaal
- DSH kinderen meer gericht op visuele stimuli bij woordleren, omdat:
  - Niet goed horen zorgt voor een andere ontwikkeling van de hersenen (onafhankelijk van ervaring met Gebarentaal)
  - Niet goed horen zorgt voor een andere manier van verwerken van auditieve en visuele stimuli (onafhankelijk van gehoor(verlies))

Studie 2: DSH kinderen in regulier onderwijs

- 9-11 jarige DSH kinderen in regulier onderwijs (DHHreg), zonder kennis van Gebarentaal (N=19)
- 9-11 jarige horende kinderen in conditie met ruis (Hnoise) (N=38)
- Zelfde methode als Studie 1

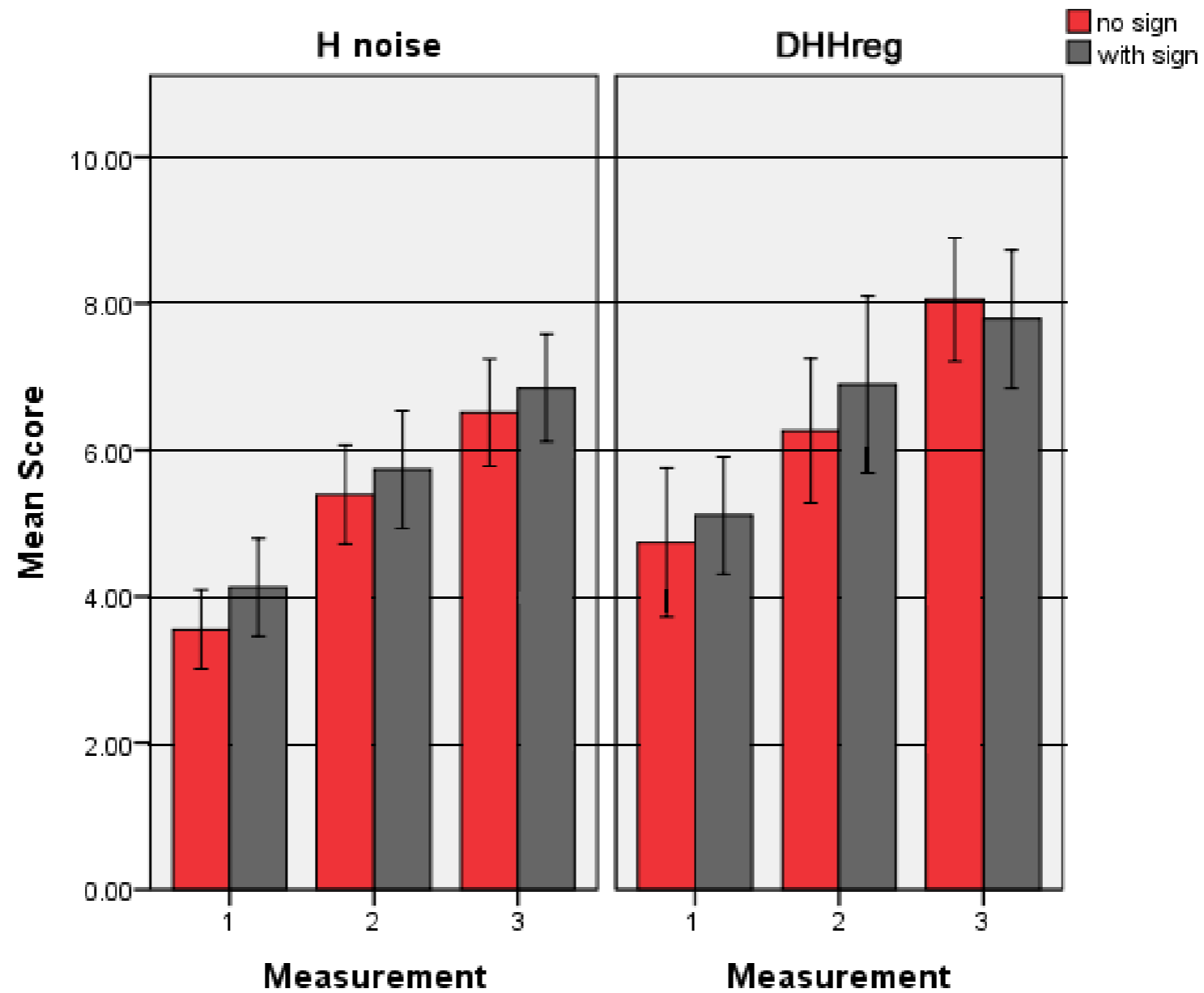
Van Berkel-van Hoof, et al., in prep.

Gemiddelde scores woordleren

DHHreg (zonder ruis)
N=19

Hnoise (met ruis)
N=38

Error Bars: 95% CI

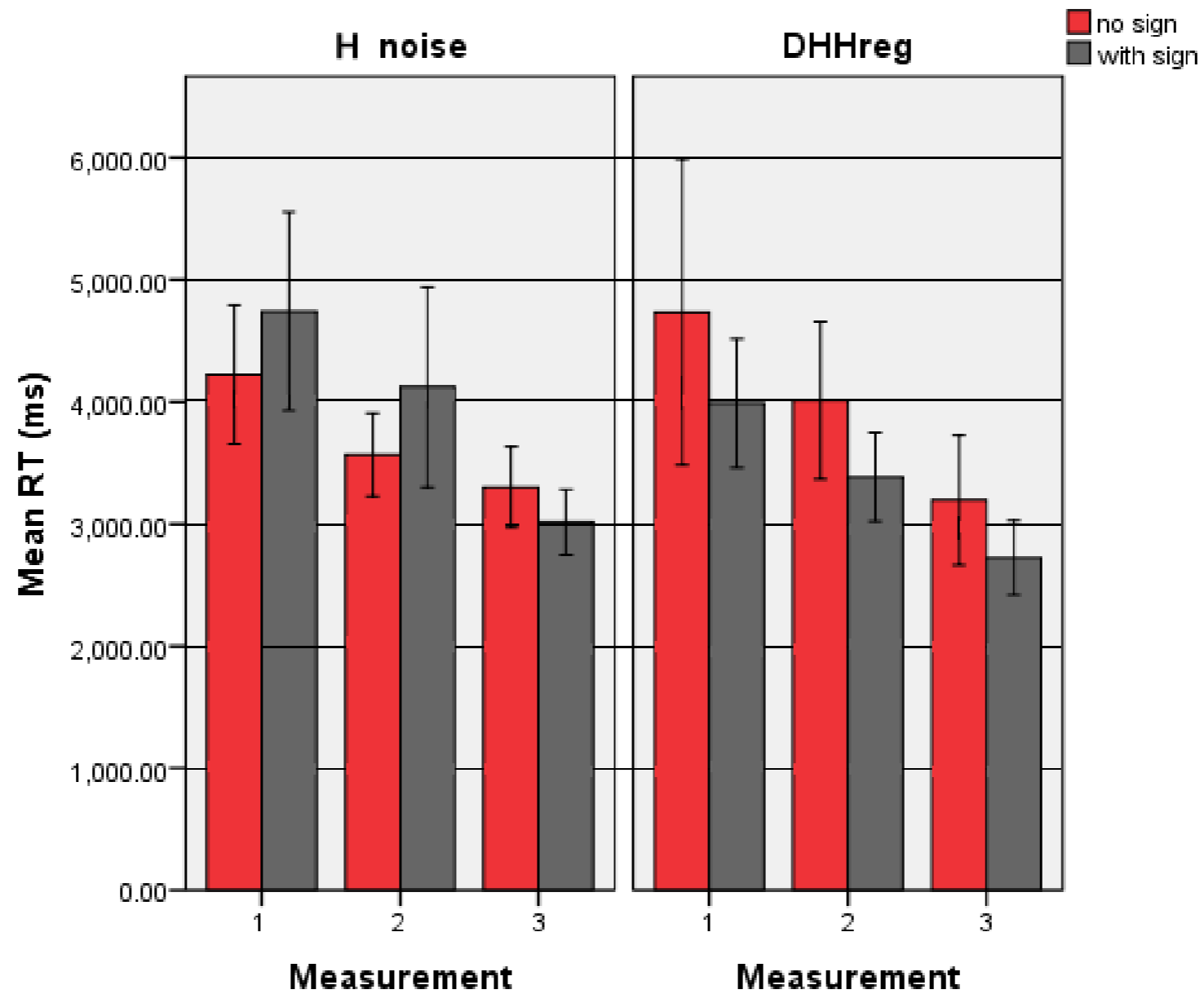
Van Berkel-van Hoof, et al., in prep.

Mean RT word learning

DHHreg (zonder ruis)
N=19

Hnoise (met ruis)
N=38

Error Bars: 95% CI

Van Berkel-van Hoof, et al., in prep.

Discussie DSHreg kinderen

Geen gebareneffect op scores

Significant snellere RTs bij gebarenconditie bij DSH kinderen

- (Voorzichtig): DSH kinderen zijn mogelijk meer gericht op visuele stimuli bij woordleren, omdat:
  - Niet goed horen zorgt voor een andere ontwikkeling van de hersenen (onafhankelijk van ervaring met Gebarentaal)
  - ~~Niet goed horen zorgt voor een andere manier van verwerken van auditieve en visuele stimuli (onafhankelijk van gehoor(verlies))~~

Studie 1: Interim discussie TOS kinderen

Waarom geen effect bij TOS kinderen?

- Veel individuele verschillen
- Ook geen effect bij ZNO kinderen
- TOS groep te veel hetzelfde als ZNO groep?
- Gebaren niet nodig/niet gewend?

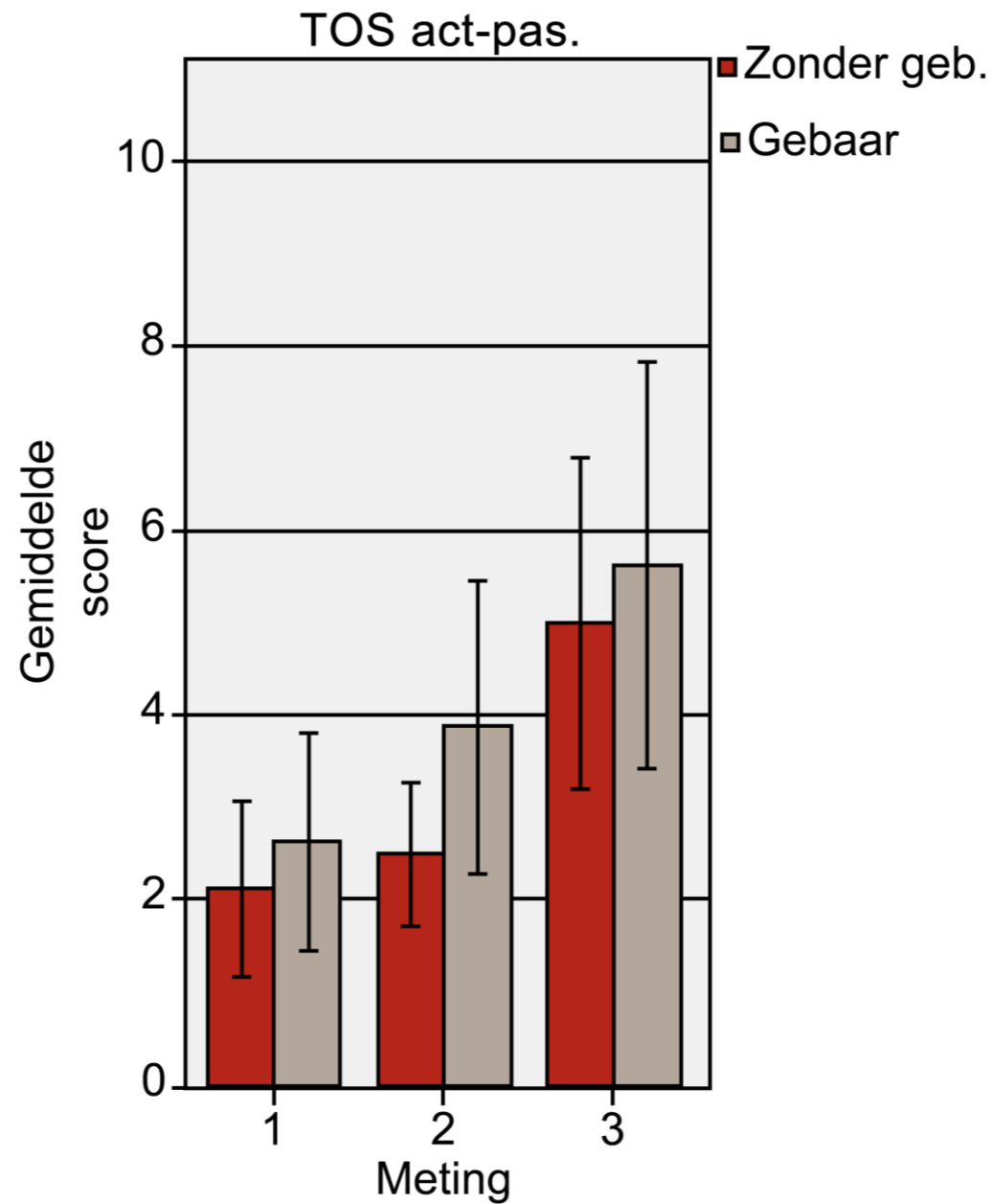
DUS:

- Pilot met TOS kinderen met problemen in **actieve en passieve** woordenschat
- Grootschaliger experiment met TOS kinderen **diverse problematiek**, incl. metingen cognitieve en linguïstische vaardigheden

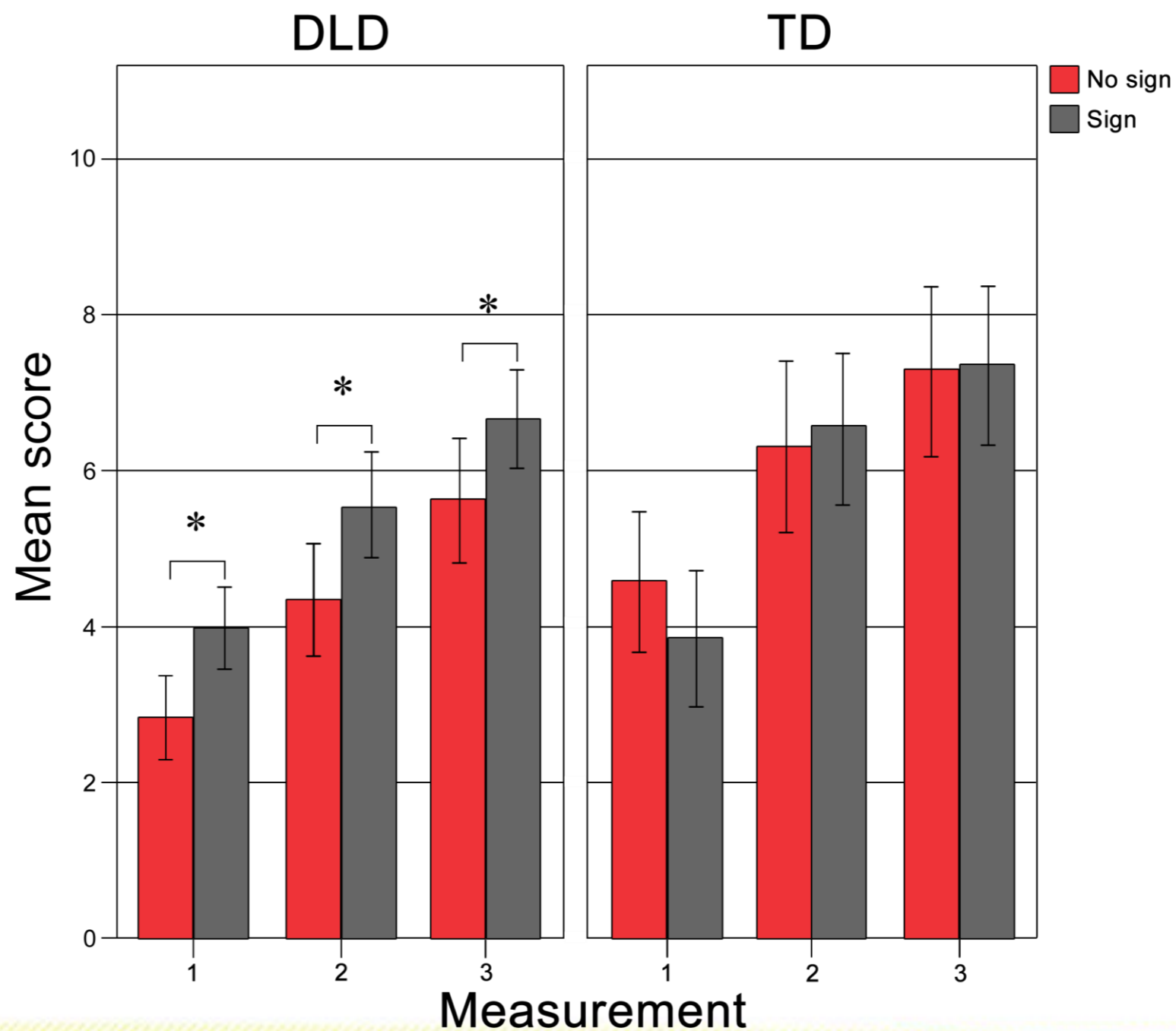
Studie 3a (pilot)

TOS pilot:
N=8

Studie 3b (grote TOS groep) - Accuratesse

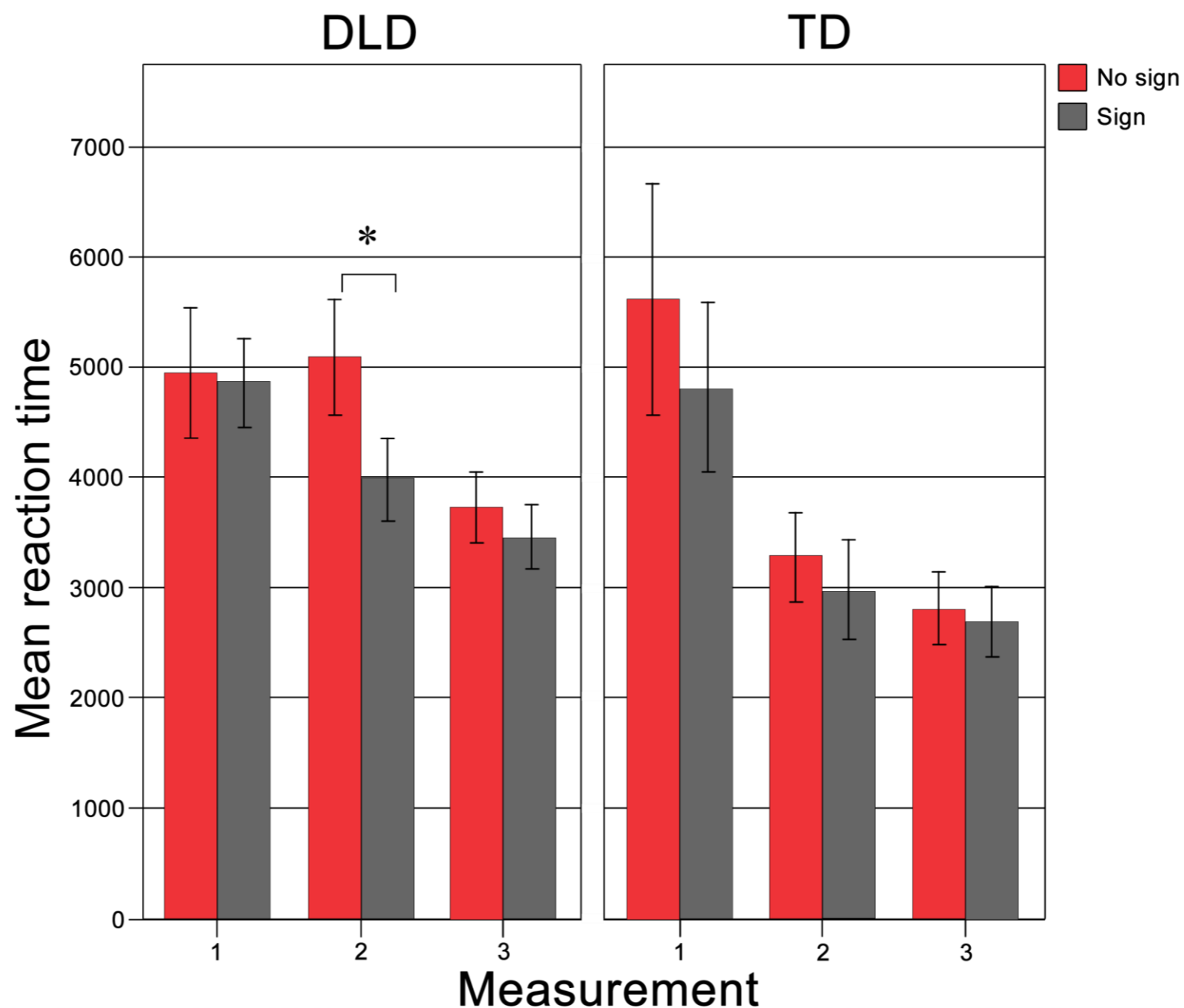
TOS: N=40
ZNO: N=26

Studie 3b (grote TOS groep) - Reactietijden

TOS: N=40
ZNO: N=26

Studie 3

	TOS N = 40			ZNO N = 56
	M	SD	Range	Range
RAN	-1.28	1.67	-6.42 – 1.45	-2.55 – 1.74
D-span F	-1.02	.87	-2.22 – 2.25	-1.46 – 2.26
D-span B	-.49	.82	-3.56 – .81	-2.02 – 2.80
Corsi F	-.28	1.18	-3.35 – 2.21	-2.10 – 2.27
Corsi B	-.32	1.01	-3.35 – 1.40	-2.71 – 1.40
Dual task	-.66	1.75	-8.50 – 1.87	-2.80 – 1.26
Word Span	-.67	.96	-4.55 – 1.59	-1.87 – 2.75
Pseudo	-3.61	2.28	-8.87 – .71	-2.60 – 1.67
Exp. Voc.	-1.98	1.41	-4.99 – .51	-2.74 – 1.70
Exp. Syn.	-1.96	.86	-3.39 – .02	-2.55 – 1.66
Rec. Voc.	-2.38	1.84	-7.08 – .53	-2.08 – 1.99
Rec. Synt.	-2.01	1.74	-6.79 – 1.36	-2.89 – 1.88

Discussie Studie 3

Gebareneffect bij TOS groep aanwezig, waarom nu wel?

- Representatievere groep
- Meer diversiteit
- Ander taalprofiel

Discussie Studie 3

Andere taken

- Geen verschil tussen groepen bij niet-talige taak!
- Alle talige taken verschillen significant.

Andere taken en gebaren-effect

- Verwachting: ander patroon samenhang woordleertaak en andere taken bij de twee groepen.
- Uitkomst: geen samenhang tussen woordleertaak en andere taken.

Samenvatting

- DSH kinderen: Gebaren lijken woordleren te helpen, maar kennis van Gebarentaal lijkt van invloed op scores, niet RTs. Er is geen bewijs dat dit effect samenhangt met EF.
- TOS kinderen: Gebaren lijken over het algemeen woordleren te helpen, er is geen bewijs dat dit effect samenhangt mogelijk met taalprofiel en/of EF.
- ZNO kinderen: Gebaren helpen woordleren niet, maar hinderen het ook niet. Ook in ruisconditie.
- Effect ruis voor horende kinderen lijkt storender dan slechthorendheid voor DSH kinderen.

Algemene discussie

Factoren die van invloed zijn op gebareneffect:

- Gehoorstatus (voor kinderen; ook bij volwassenen?)
- Kennis van Gebarentaal (enigszins)
- EF? (geen bewijs voor gevonden, maar ook geen tegenbewijs)
- Leeftijd?

Implicaties voor de praktijk

Gesproken taalontwikkeling DSH kinderen:

- Gebruik ondersteunende gebaren helpt woordleren
- Maar effecten zijn mogelijk niet direct zichtbaar als het kind (nog) onbekend is met Gebarentaal

Implicaties voor de praktijk

Gesproken taalontwikkeling TOS kinderen:

- Gebruik ondersteunende gebaren helpt woordleren bij sommige kinderen.
- Bij anderen is er geen effect (dus ook niet negatief!).
- Mogelijk hebben taalprofiel en/of EF te maken met effectiviteit van ondersteunende gebaren. Dit moet nog verder worden onderzocht.

Tijd voor (meer) vragen!

Lian van Berkel-van Hoof
l.vanberkel@pwo.ru.nl

Bedankt voor uw aandacht!

‘ Er is evidentie dat NmG woordleren ondersteunt bij DSH kinderen en sommige TOS kinderen. Daarom is verder onderzoek naar het effect van NmG belangrijk. ’

Lian van Berkel-van Hoof
l.vanberkel@pwo.ru.nl

www.kentalisacademie.nl

Interim discussie ZNO kinderen

- Audiovisuele integratie van ondersteunende gebaren en spraak is niet automatisch.

Waarom andere resultaten dan eerder onderzoek?

- Literatuur: nieuw label voor bekend object
- Huidg onderzoek: nieuw label voor nieuw object
- Mogelijk geen behoefte aan gebaar (op deze leeftijd)?

